

Suvestinė redakcija nuo 2024-01-06

Įsakymas paskelbtas: TAR 2022-09-12, i. k. 2022-18668

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTO
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

ĮSAKYMAS

**DĖL METODINIŲ REKOMENDACIJŲ DĖL SAULĖS ŠVIESOS ENERGIJOS
ELEKTRINIŲ, SAULĖS ŠILUMOS ENERGIJOS KOLEKTORIŲ IR KITOS
INŽINERINĖS ĮRANGOS ĮRENGIMO KULTŪROS PAVELDO STATINIUOSE,
KULTŪROS PAVELDO OBJEKTUOSE, JŲ TERITORIJOSE IR APSAUGOS ZONOSE,
KULTŪROS PAVELDO VIETOVĖSE BEI JŲ APSAUGOS ZONOSE PATVIRTINIMO**

2022 m. rugpjūčio 29 d. Nr. Į-207
Vilnius

Vadovaudamasis Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. ĮV-116 „Dėl Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 9.1 ir 17.4 papunkčiais, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 5 straipsnio 10 dalies 1 ir 2 punktais, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos metodinių nurodymų bei nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos metodinių rekomendacijų rengimo, tvirtinimo bei pripažinimo netekusiais galios tvarkos aprašu, patvirtintu Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2021 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. Į-313 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos metodinių nurodymų bei nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos metodinių rekomendacijų rengimo, tvirtinimo bei pripažinimo netekusiais galios tvarkos aprašo patvirtinimo“,

t v i r t i n u Metodines rekomendacijas dėl saulės šviesos energijos elektrinių, saulės šilumos energijos kolektorių ir kitos inžinerinės įrangos įrengimo kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose, kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose (pridedama).

Direktorius

Vidmantas Bezaras

**METODINĖS REKOMENDACIJOS DĖL SAULĖS ŠVIESOS ENERGIJOS ELEKTRINIŲ,
SAULĖS ŠILUMOS ENERGIJOS KOLEKTORIŲ IR KITOS INŽINERINĖS ĮRANGOS
ĮRENGIMO KULTŪROS PAVELDO STATINIUOSE, KULTŪROS PAVELDO
OBJEKTUOSE, JŲ TERITORIJOSE IR APSAUGOS ZONOSE, KULTŪROS PAVELDO
VIETOVĖSE BEI JŲ APSAUGOS ZONOSE**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Metodinės rekomendacijos dėl saulės šviesos energijos elektrinių, saulės šilumos energijos kolektorių ir kitos inžinerinės įrangos įrengimo kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose, kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose (toliau – Rekomendacijos) skirtos kultūros paveldo objektų valdytojams, saulės šviesos energijos elektrinių ir (ar) saulės šilumos energijos kolektorių ir kitos inžinerinės įrangos (toliau – saulės elektrinės ir kita įranga) montavimą pastatuose projektuojantiems ir įrengiantiems fiziniams bei juridiniams asmenims, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – Departamentas) bei savivaldybių administracijų specialistams.

2. Rekomendacijomis siūloma vadovautis sprendžiant klausimus, susijusius su saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimu kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose arba statiniuose bei žemės sklypuose, esančiuose kultūros paveldo objektų teritorijose ar jų apsaugos zonose, kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose, siekiant geresnio statinių energetinio naudingumo ir kartu užtikrinant kultūros paveldo objektų, kultūros paveldo statinių bei kultūros paveldo vietovių autentiškumo ir vertingųjų savybių išsaugojimą.

3. Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme (toliau – NKPAĮ), Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme, Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. IV-150 „Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašo patvirtinimo“, Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akto formos pildymo apraše, patvirtintame Departamento direktoriaus 2011 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. Į-230 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akto formos pildymo aprašo patvirtinimo“, ir kituose teisės aktuose.

**II. REKOMENDACIJŲ TAIKYMO SRITĮ REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI IR
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS REIKALAVIMAI**

4. Planuojant įrengti saulės elektrinę ar kitą įrangą kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ar apsaugos zonose arba kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose rekomenduojama vadovautis NKPAĮ, Lietuvos Respublikos statybos įstatymu, Lietuvos Respublikos architektūros įstatymu, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymu, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu bei kitais teisės aktais ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reikalavimais:

4.1. Saulės elektrinės ir kitos įrangos parinkimas turi užtikrinti statinių architektūros kokybę ir derinimą prie aplinkos, nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą.

4.2. Kultūros paveldo objektas saugomas kartu su jo užimama ir jam nustatyta teritorija.

4.3. Kultūros paveldo objekte bei jo teritorijoje draudžiama naikinti ar kitaip žaloti kultūros paveldo objekto ir jo aplinkos autentiškumą bei vertingąsias savybes, registruotas Kultūros vertybių registre.

4.4. Reikalavimai asmenims, vadovaujantiems saulės elektrinės ir kitos įrangos tvarkomųjų statybos darbų projektavimui, tokio projekto vykdymo priežiūrai, saulės elektrinės ir kitos įrangos tvarkomųjų statybos darbų vykdymui, statinio ekspertizei, statybos techninei priežiūrai, yra nustatyti NKPAĮ 23¹ straipsnyje.

4.5. Jeigu norima įrengti saulės elektrinę ir kitą įrangą viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame ar viešajai pagarbai saugomame kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje arba viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame ar viešajai pagarbai saugomame kultūros paveldo vietovėje ar jos apsaugos zonoje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 60 straipsnio 4 arba 5 dalimi, turi būti gautas už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos pritarimas (derinimas): savivaldybės paveldosaugos padalinio (vietinio reikšmingumo lygmens bei savivaldybės saugomais paskelbtų kultūros paveldo objektų ar kultūros paveldo vietovių atveju); Departamento teritorinio skyriaus (regioninio ar nacionalinio reikšmingumo lygmens bei valstybės saugomais paskelbtų kultūros paveldo objektų ar kultūros paveldo vietovių atveju). Už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija nepritaria numatomai veiklai ar ją įgyvendinančiam projektui, jei darbai vykdomi ne pagal paveldosaugos reikalavimus ir jei jie sunaikins ir (ar) sužalos nekilnojamasias kultūros vertybes ir (ar) jų vertingąsias savybes bei nekilnojamųjų kultūros vertybių ir jų aplinkos autentiškumą.

4.6. Norint įrengti saulės elektrinę ir kitą įrangą kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ar apsaugos zonose arba kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose, už kultūros paveldo apsaugą atsakingai institucijai turi būti pateikiami saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimo pasiūlymai, juose nurodant saulės elektrinės modulių ar kitos įrangos išdėstymą statinio stogo plano ir (ar) fasadų brėžiniuose ar žemės sklypo teritorijos plane, nurodant projektuojamos inžinerinės įrangos; statinio fotofiksaciją, iš apžvalgos (žiūrėjimo) taškų, matomų kultūros paveldo vietovės gatvių/aikščių išsklotinių, perspektyvų, panoramų vizualizacijas ir (ar) kitą vaizdinę medžiagą, reikalingą sprendiniams suvokti bei minėtos institucijos sprendimui priimti. Saulės elektrinės ir kitos įrangos įrengimo pasiūlymuose taip pat turi būti pateiktas aiškinamasis raštas, kuriame būtų įvertinta papildomų apkrovų įtaka statinio konstrukcijoms, pateikti gamintojo nurodomi saulės elektrinės modulių ar kitos įrangos techniniai parametrai, kurie turės įtakos kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosioms savybėms arba statinio/pastato išvaizdai (medžiaga, matmenys, spalva, inžinerinių sistemų ar įvairios įrangos tvirtinimo mazgai ant pastato fasado ar šlaitinio stogo arba konstrukcijų).

4.7. Saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimo pasiūlymuose bei projektuose turi būti įvertintos ir aprašytos kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės vertingosios savybės, statinio statusas (kultūros paveldo statinys, urbanistinės struktūros statinys, „kitas“ statinys), architektūra, esama aplinka ir pateikiama projektuojamos saulės elektrinės vietos ir dydžio parinkimo koncepcija. Nustačius, kad saulės elektrinės ir kitos įrangos įrengimas neigiamai įtakos (pažeis, sužalos, naikins, užgoš, uždengs ir pan.) kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės vertingąsias savybes sudarančius elementus, detales ar pan., saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimo pasiūlymų ar projekto sprendiniai turi būti keičiami, ieškant tinkamesnės vietos saulės elektrinei ar kitai inžinerinei įrangai.

4.8. Saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimui Lietuvos Respublikos statybos įstatyme numatytais atvejais rengiamas statinio projektas ir gaunamas statybą leidžiantis dokumentas ir (arba) rengiamas NKPAĮ numatytas tvarkybos darbų projektas ir gaunamas leidimas atlikti tvarkybos darbus.

4.9. Saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimo darbai užbaigiami teisės aktų nustatyta tvarka.

III. METODINĖS REKOMENDACIJOS SAULĖS ŠVIESOS ENERGIJOS ELEKTRINIŲ, SAULĖS ŠILUMOS ENERGIJOS KOLEKTORIŲ IR KITOS INŽINERINĖS ĮRANGOS ĮRENGIMO KULTŪROS PAVELDO STATINIUOSE, KULTŪROS PAVELDO OBJEKTUOSE, JŲ TERITORIJOSE IR APSAUGOS ZONOSE, KULTŪROS PAVELDO VIETOVĖSE BEI JŲ APSAUGOS ZONOSE

5. Saulės elektrinės ir kita įranga kultūros paveldo objekte ar jo teritorijoje, kultūros paveldo vietovėje esančiuose statiniuose įrengiama taip, kad būtų išsaugotas kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės autentiškumas bei vertingosios savybės ir sudarant galimybes atkurti būklę, buvusią iki šių pakeitimų.

6. Planuojant saulės elektrinės ir kitos įrangos montavimą kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės apsaugos zonoje rekomenduojama atkreipti dėmesį, kad saugomam objektui bei vietai gali būti nustatyta žmogaus veiklos neigiamą poveikį švelninanti apsaugos zona, kurios:

6.1. Apsaugos nuo fizinio poveikio pozonyje draudžiama veikla, galinti fiziškai pakenkti kultūros paveldo objekto vertingosioms savybėms.

6.2. Vizualinės apsaugos pozonyje taikomi reikalavimai, draudžiantys veiklą, galinčią trukdyti apžvelgti kultūros paveldo objektą.

7. Integruotą saulės elektrinę ir kitą įrangą sudarantys įrenginiai (saulės šviesos energijos moduliai arba speciali danga, saulės šilumos kolektoriai, šilumos siurbiai ir kt.) turi būti parenkami individualiai pagal išraišką, dydžius, spalvą, kartu užtikrinant pastato apsaugą nuo atmosferos poveikio (lietaus, sniego, vėjo). Tokius integruotus įrenginius pašalinus iš pastato sienos ar stogo (ar jų dalies) turi būti imtasi priemonių, kad nebūtų pažeista pastato apsauga nuo atmosferos poveikio.

8. Saulės elektrinės ir kitą įrangą montuoti rekomenduojama taip, kad ši įranga dėl savo matmenų, apimties, formos ar išraiškos nenustelbtų nekilnojamųjų kultūros vertybių vertingųjų savybių ir netrukdytų jų apžvelgti. Ant plokščių stogų ar jų dalių minėti įrenginiai gali būti įrengiami, jeigu juos užstos pastato parapetas ar kitos pastato dalys, detalės. Integruotą saulės elektrinę sudarantys ir elektros energiją generuojantys įrenginiai (saulės šviesos energijos moduliai arba speciali danga) ar kitokia įranga negali būti tvirtinami prie statinio fasado/sienos, kurioje yra puošybos elementų ar architektūrinių detalių.

9. Saulės elektrinės ar kitą įrangą rekomenduojama įrengti taip, kad jos nebūtų matomos kultūros paveldo vietovės vertingąja savybe nurodytoje gatvės/aikštės išklotinėje ar perspektyvoje ir panoramoje (žiūrint iš apžvalgos (žiūrėjimo) taškų), taip pat nebūtų matoma iš kompleksinio kultūros paveldo objekto reprezentacinės dalies ar kultūros paveldo vietovės gatvės, aikštės, skvero, parko ar kitos atviros erdvės. Matoma kultūros paveldo objekto dalis yra ta jo dalis, kurios žmogui neužstoja kiti statiniai ar reljefas. Želdynais užstojama kultūros paveldo objekto dalis laikoma matoma šio objekto dalimi.

10. Saulės energijos modulių tipas, išraiška ir dydžiai derinami prie pastato stogo formos, stogo dangos medžiagiškumo ir spalvos, o įrengiant saulės energijos modulius rekomenduojama laikytis principo, kad moduliais neuždengtos stogo plokštumos turi likti tiek, kad būtų suprantama, kokia yra stogo danga ar koks yra stogo dangos medžiagos tipas.

11. Jei kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės vertingosios savybės nenustatytos arba jeigu jų teritorijos bei apsaugos zonos ribų plane objektas pažymėtas kaip turintis vertingųjų savybių požymių (toliau – vertingų savybių požymių turintis objektas), sprendimas dėl saulės elektrinės ir kitos įrangos įrengimo gali būti priimtas Departamento teritoriniam skyriui ir (ar) savivaldybės paveldosaugos padaliniui inicijavus ir nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybai nustačius kultūros paveldo objektų, kultūros paveldo vietovių, vertingųjų savybių požymių turinčių objektų vertingąsias savybes, išskyrus atvejus, kai nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumente pakanka duomenų priimti sprendimą dėl saulės elektrinės

ir kitos įrangos įrengimo ir (ar) atsižvelgiant į Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. IV-150 „Dėl Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašo patvirtinimo“ nurodytus kriterijus nustatoma, kad planuojami darbai nekels grėsmės kultūros paveldo objekto, vietovės, vertingųjų savybių požymių turinčio objekto galimoms vertingosioms savybėms.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-394](#), 2023-12-29, paskelbta TAR 2024-01-05, i. k. 2024-00211

11¹. Į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašyto Modernistinio Kauno („Modernistinio Kauno: Optimizmo architektūros, 1919–1939“) teritorijoje saulės elektrinių ir kitos įrangos įrengimas galimas vadovaujantis šiomis Rekomendacijomis, atsižvelgiant į šioje teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų ir vietovių statusą, reikšmingumo lygmenį, vertingųjų savybių pobūdį ir išskirtinę visuotinę vertę.

Papildyta punktu:

Nr. [I-394](#), 2023-12-29, paskelbta TAR 2024-01-05, i. k. 2024-00211

12. Kitos rekomendacijos dėl saulės elektrinių ir kitos įrangos įrengimo pateikiamos Rekomendacijų priede.

13. Saulės elektrinės ir kitą įrangą nerekomenduojama įrengti šiais atvejais:

13.1. Į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašytame Vilniaus istoriniame centre, Kernavės archeologinėje vietovėje, Kuršių nerijoje esančiose kultūros paveldo vietovėse, Frydricho Georgo Vilhelmo Struvės dienovidinio lanko geodeziniuose punktuose. Šiais atvejais rekomenduojama naudotis nutolusiomis saulės elektrinėmis.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [I-394](#), 2023-12-29, paskelbta TAR 2024-01-05, i. k. 2024-00211

13.2. Ant žemės montuojamas saulės elektrinės ar kitą įrangą kultūros paveldo objekto teritorijoje bei kultūros paveldo vietovėje.

13.3. Jeigu statiniai yra kultūros paveldo vietovės dominantės arba kultūros paveldo statiniai, urbanistinės struktūros statiniai yra kultūros paveldo vietovės vertingąja savybe nurodytose gatvių išklotinėse, perspektyvose ir (arba) yra matomi kultūros paveldo vietovės panoramose, žiūrint iš apžvalgos (žiūrėjimo) taškų.

13.4. Kultūros paveldo objektuose (pastatuose), kurių sienų konstrukcijos yra rąstų rentinio ar tašytų rąstų arba rąstų sienų konstrukcijos tipas.

13.5. Ant pavienių ar į kompleksą įeinančių kultūros paveldo objektų arba kultūros paveldo objektų teritorijose esančių statinių ar jų grupių, dvarų sodybų reprezentacinių pastatų-rūmų, oficinų, vienuolynų statinių, kitų pavienių administracinių pastatų, geležinkelių stočių ir pan.).

13.6. Kai kultūros paveldo objektas ar kultūros paveldo vietovė yra paskelbti kultūros paminklais.

13.7. Kai kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių pobūdis yra:

13.7.1. Archeologinis, mitologinis, želdynų ir jei tokio kultūros paveldo objekto teritorijoje nėra statinių.

13.7.2. Architektūrinis ir kai:

13.7.2.1. Pavienio ar į kompleksą įeinančio kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių pobūdis yra retas ar unikalus.

13.7.2.2. Tokio kultūros paveldo objekto vertingąja savybe nurodyta architektūrinio sprendimo visuma ar fasadų architektūros (fasadų apdaila ir puošyba) visuma ar stogo danga.

13.7.2.3. Šlaitinių stogų dangos yra retos (šiaudų, nendrių, medžio, bituminės, skalūno).

13.7.3. Etnokultūrinis – ant etnokultūrinio vertingųjų savybių pobūdžio pavienių kultūros paveldo objektų gyvenamųjų ir ūkinių pastatų.

13.7.4. Inžinerinis ir kai tokio kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių pobūdis yra retas ar unikalus (pvz. ant pilių ir gynybinių statinių, tiltų, užtvankų, krantinių, vandens telkiniuose ir pan.).

13.7.5. Memorialinis ir kai tokio kultūros paveldo objekto teritorijoje nėra statinių ar kai toks objektas neturi kitų vertingųjų savybių pobūdžių.

13.7.6. Sakralinis ir:

13.7.6.1. Kai vertingųjų savybių pobūdis yra retas ar unikalus.

13.7.6.2. Ant pavienių ar į kompleksą įeinančių kultūros paveldo objektų bei kultūros paveldo objekto teritorijoje esančių kitų objektų.

13.7.6.3. Ant visų konfesijų maldos namų, vienuolynų, koplyčių, kryžiaus kelio stočių ir kitų statinių.

13.8. Kai pavienis ar į kompleksą įeinantis kultūros paveldo objektas yra kultūrinio kraštovaizdžio dalis, kurios vertingųjų savybių pobūdis yra pripažintas reikšmingu.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Rekomendacijos keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios, kai pasikeičia Rekomendacijų taikymo sritį reglamentuojantys teisės aktai.

15. Konsultacijas dėl Rekomendacijų taikymo teikia Departamento teritoriniai skyriai bei Paveldosaugos ir metodinis skyrius.

16. Ginčai dėl Rekomendacijų taikymo sprendžiami teisės aktų nustatyta tvarka.

Priedų pakeitimai:

rekomendaciju_saulės_e_irengimui_Priedas 2023-12-22, pakeitimas pagal Į-394

Priedo pakeitimai:

Nr. [Į-394](#), 2023-12-29, paskelbta TAR 2024-01-05, i. k. 2024-00211

Pakeitimai:

1.

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Įsakymas

Nr. [Į-394](#), 2023-12-29, paskelbta TAR 2024-01-05, i. k. 2024-00211

Dėl Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 29 d. įsakymo Nr. Į-207 „Dėl Metodinių rekomendacijų dėl saulės šviesos energijos elektrinių, saulės šilumos energijos kolektorių ir kitos inžinerinės įrangos įrengimo kultūros paveldo statiniuose, kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose, kultūros paveldo vietovėse bei jų apsaugos zonose patvirtinimo“ pakeitimo